

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 208/04-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť Róberta Fašunga, bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 128/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Róberta Fašunga na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 128/96 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 128/96 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prieťahov.

3. Róbertovi Fašungovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť Róbertovi Fašungovi trovy konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet advokátky JUDr. A. K., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2004 doručená s'ťažnosť Róberta Fašunga (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 128/96.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 208/04-9 z 30. júna 2004 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k s'ťažnosti z 18. novembra 2004 doručenom ústavnému súdu 23. novembra 2004 o. i. uviedol:

„Vec žalobcu: Róberta Fašunga proti žalovanému: Sociálne centrum pre poskytovanie služieb sociálnej starostlivosti o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru evidovaná pod sp. zn.: 10 C 128/96 napadla na tunajší súd dňa 6. 6. 1996. Napadla do súdneho oddelenia Mgr. M. Z. Z organizačných dôvodov bola vec

pridelená Mgr. M. D., ktorý prvý úkon učinil dňa 20. 5. 1998 a ktorý úkon spočíval v doručovaní žaloby na vyjadrenie protistrane. Žalovaný sa vyjadril k žalobe dňa 30. 6. 1998. Dňa 27. 4. 1999 súd vo veci učinil druhý úkon ktorý smeroval k odstráneniu väd návrhu. Žalobca reagoval dňa 9. 6. 1999. Dňa 24. 1. 2000 vytýčil termín pojednávania 14. 2. 2000. Pojednávanie zo dňa 14. 2. 2000 bolo odročené na 6. 3. 2000 z dôvodu doplnenia dokazovania výsluchom svedka, založenie zriaďovacej listiny a vyžiadanie si priestupkového spisu, nakoľko dôvodom okamžitého zrušenia pracovného pomeru bol fyzický útok žalobcu na vedúcu žalovaného. Priestupkový spis bol tunajšiemu súdu doručený dňa 24. 2. 2000. Pojednávanie dňa 6. 3. 2000 - bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti žalobcu ale i svedka. V roku 2000 došlo ku zmene osoby sudcu, kedy vec prevzala JUDr. B. P., ktorá prvý úkon učinila dňa 19. 2. 2004, ktorým vyzývala účastníkov konania k doplneniu dokazovania. Ďalší úkon sudkyňa učinila dňa 14. 5. 2004 zdokladovaniu právneho nástupníctva u žalovaného.

Predmetom konania je žaloba žalovaného o určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru, ktorého dôsledkom malo byť fyzické napadnutie nadriadeného. K okamžitému zrušeniu pracovného pomeru predchádzalo zamietnutie žiadosti o rozviazanie pracovného pomeru dohodou. Žalobca netrvá na opätovnom zamestnaní u žalovaného, čo vyplýva i z jeho podaní obsiahnutých v spise. Z vyššie uvedeného prehľadu úkonov vo veci je zrejmé, že v období od nápadu veci po prvý úkon sudcu Mgr. M. D. (20. 5. 1998) a od posledného pojednávania (6. 3. 2000) do prvého úkonu sudkyne JUDr. P. (19. 5. 2004) je patrná nečinnosť tunajšieho súdu. Oba prípady nečinnosti sú spojené so zmenou osoby sudcu vybavujúceho vec. Ku zmene osoby sudcu v oboch prípadoch malo za následok prerozdelenie celého súdneho oddelenia odchádzajúceho sudcu, čo má za následok, že sudca kategorizuje naliehavosť jednotlivých spisov a ich zaradenie do poradia prejednávanych vecí. Uvedené vyplýva i z vyjadrenia sudkyne, ktoré ku svojmu stanovisku prikladám.

Vzhľadom na uvedené nemôžem preto nečinnosť súdu hodnotiť ako zbytočný priet'ah vo veci, hoci priet'ahom ako takým v konkrétnej veci je.“

Rovnaké procesné úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu a z vyjadrení účastníkov. Ústavný súd okrem toho zistil, že okresný súd 22. apríla 1999 (nie 27. apríla 1999, ako je uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu) a 19. februára 2004 vyzval sťažovateľa na odstránenie väd podania a doplnenie žalobného petitu o špecifikáciu výšky náhrady mzdy, na čo reagoval sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 7. júna 1999 (nie 9. júna 1999, ako je uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu) a podaním zo 7. apríla 2004 odpovedal na výzvu okresného súdu zo 14. februára 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 128/96 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov ...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 10 C 128/96 došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou

judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 10 C 128/96 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania pred okresným súdom je nárok sťažovateľa na určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru a na zaplatenie náhrady mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru. V týchto sporoch sa používala právna úprava prijatá v Zákonníku práce v znení platnom v relevantnom čase, v zákone č. 1/1992 Zb. o mzde, odmene za pracovnú pohotovosť a o priemernom zárobku v znení neskorších predpisov a vo vykonávacích predpisoch upravujúcich poskytovanie mzdy. Keďže žaloby tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd konštatoval, že vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú. Na zložitosť veci nepoukazoval ani okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto konania. Z obsahu spisu, ako aj z vyjadrení predsedu okresného súdu síce vyplýva, že aj on sa svojim správaním čiastočne podieľal na vzniku prietáhov v predmetnom konaní, keď požadoval mzdové nároky, ktoré presne nevyčíslil, a keď ani jeho podanie doručené okresnému súdu (7. júna 1999) neobsahovalo požadované podklady a náležitosti pre rozhodnutie o mzdových nárokoch. Ústavný súd však konštatuje, že v danom prípade nejde o významnejšie skutočnosti, ktoré by ovplyvnili celkovú dĺžku konania. Postup účastníka pri uplatňovaní vedľajšieho nároku nezbavuje okresný súd zodpovednosti za zbytočné prietahy v konaní a ústavný súd pripomína, že meritom veci (určením platnosti či neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru) sa okresný súd takmer nezaoberal a jeho konanie nesmerovalo k právoplatnému rozhodnutiu veci.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný bez toho, aby mu v postupe bránila zákonná prekážka podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku v týchto obdobiach:

- od 6. júna 1996, keď bol žalobný návrh doručený okresnému súdu, do 20. mája 1998, keď okresný súd zaslal žalobu na vyjadrenie žalovanému (nečinnosť takmer 24 mesiacov),
- od 30. júna 1998, keď žalovaný doručil okresnému súdu vyjadrenie, do 22. apríla 1999, keď vyzval sťažovateľa, aby odstránil nedostatky svojho podania (nečinnosť takmer 10 mesiacov),
- od 7. júna 1999, keď sťažovateľ doručil okresnému súdu listinné doklady, do 24. januára 2000, keď určil termín pojednávania na 14. február 2000 (nečinnosť viac ako sedem mesiacov),
- od 6. marca 2000, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito z dôvodu neprítomnosti sťažovateľa a svedka, do 19. februára 2004, keď vyzval účastníkov na doplnenie dokazovania (nečinnosť takmer 48 mesiacov),
- od 7. apríla 2004, keď mu právna zástupkyňa sťažovateľa doručila doplnenie petitu žalobného návrhu, do zaslania spisu ústavnému súdu 23. novembra 2004 (nečinnosť viac ako 7 mesiacov).

Navyše, ústavný súd konštatuje, že činnosť okresného súdu bola aj neefektívna a nesústredená, čoho dôkazom je skutočnosť, že taký jednoduchý úkon, akým je doručenie žalobného návrhu, vykonal až 20. augusta 1998, teda po uplynutí takmer dvoch rokov od podania žaloby, a výzvu na odstránenie nedostatkov podania vypracoval až 27. apríla 1999. Taktiež výzvu na predloženie mzdového listu sťažovateľa okresný súd vypracoval až vo februári 2004, t. j. takmer po ôsmich rokoch od podania žaloby. Ďalej okresný súd 6. marca 2000 odročil pojednávanie na neurčito za účelom predvolania svedka,

ktorého však do dnešného dňa nevypočul, a od tohto dátumu iba vyžiadal od právneho nástupcu žalovaného listinné dôkazy a opätovne vyzval sťažovateľa na doplnenie petitu žaloby (február 2004). Okresný súd vykonal počas ôsmich rokov od podania žalobného návrhu relevantné dokazovanie len na jednom pojednávaní (14. februára 2000), keď vypočul účastníkov konania.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Pretrvávajúci vysoký nápad vecí a v tejto súvislosti neprimerané zaťaženie sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali alebo znižovali zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov, preto obranu okresného súdu spočívajúcu vo veľkom počte nevybavených vecí, zmenách zákonných sudcov a nedostatočnom personálnom obsadení, v dôsledku čoho nie je možné vo všetkých veciach konať plynulo a bez zbytočných prietahov, ústavný súd v tomto smere neakceptoval.

S poukazom na uvedené okolnosti a na vyjadrenia predsedu okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 128/96 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 druhej a tretej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní

okresného súdu sp. zn. 10 C 128/96, ktoré nebolo dosiaľ právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci sťažovateľa konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ požadoval za porušenie jeho označeného základného práva finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk. Svoj návrh odôvodnil okrem iného tým, že „v dôsledku prietahov v konaní utrpel sťažovateľ nemajetkovú ujmu, akou je utrpenie a hlboká frustrácia z neistoty, vyvolanej neúmerne dlhou dobou riešenia sporu (...), čím bola úplne narušená dôvera sťažovateľa v súdnictvo pôsobiace na území Slovenskej republiky a v účinnú právnu ochranu“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľ si uplatnil nárok na ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Podľa ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať od sťažovateľa, aby čakal na výsledok súdneho sporu, v ktorom sa riešia jeho nároky na určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a na vyplatenie náhrady mzdy, viac ako 8 rokov. Vzhľadom na zistenú dobu prietahov a nečinnosť okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeranou satisfakciou spojenou s porušením základného práva sťažovateľa.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. A. K. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisícristodštyridsaťdva slovenských korún) z dôvodu trov jeho zastúpenia. Ústavný súd priznal právnej zástupkyni úhradu za dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 534 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk) podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyni sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 136 Sk podľa § 19 citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2004